

не давала мне покоя'. Генерализации значения подверглась фраза *you're feeling brave and wearing your most daring hat*, мы перевели ее как 'вы чувствуете себя дерзко и уверенно'.

Итак, для правильного перевода терминологии специальных текстов необходим не только запас специальных знаний по технике, но и умелое пользование словарями, а также знание предмета, о котором идёт речь. Для перевода терминов применяются такие виды перевода, как буквальный перевод, дословный перевод термина, нахождение терминологического эквивалента, описательный перевод. Трудности перевода определяют не только термины, но также и общенаучные (общетехнические) и общеупотребительные слова, слова из нейтральной лексики, что говорит о сложной структуре как английской, так и русской научно-технической лексики.

Литература

1. Алимов, В. В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации / В. В. Алимов. – М. : КомКнига, 2006. – 160 с.
2. Борисова, Л. И. Лексические особенности англо-русского технического перевода : учебное пособие. – М. : МПУ, 2001. – 208 с.
3. Емельянова, Т. В. Reading and Translating Special Literature / Т. В. Емельянова. – Нижний Новгород : Автор, 2010. – 140 с.
4. Романова, С. П. Пособие по переводу с английского на русский / С. П. Романова, А. П. Коралова. – М. : КДУ, 2009. – 176 с.
5. Ткачева, Л. Б. Основные закономерности английской терминологии / Л. Б. Ткачева. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 1987. – 200 с.

Источники

Clarkson, J. Maserati Gran Turismo / J. Clarkson // BBC Top Gear Magazine UK Awards 2014 – 2015. – № 1. – P. 56–58.

A.S. Zhurova

Vitebsk State University named after P.M. Masherov
e-mail: *stasey95@bk.ru*

Difficulties of translating terminology (on the example of automobile topic articles)

Key words: term, difficulties of translation, equivalent, contextual meaning.

This article is devoted to the problem of translating terminology of scientific and technical texts. Difficulties of translation are described. The author gives examples and analysis of translating terms taken from automobile topic articles.

УДК 811.161.3

В.П. Зяньковіч

Беларуская дзяржаўная сельскагаспадарчая акадэмія
e-mail: *belrusgorki@mail.ru*

Родная мова ў сферы SACRUM (на прыкладзе публіцыстыкі М. Гарэцкага)

Ключавыя словы: публіцыстыка М. Гарэцкага, моўная і стыльвая разнастайнасць, родная мова, канфесіяналізмы, частотнасць, праблемы перакладу.

У артыкуле звяртаецца ўвага на моўную адметнасць публіцыстычных твораў М. Гарэцкага; падкрэсліваецца іх стыльвая разнастайнасць; адзначаецца аўтарская смеласць ва ўвядзенні ў творы канфесіяналізмаў і іх шырокае ўжыванне; закранаецца праблема перакладу на родную мову ў сферы SACRUM.

Творчасць М. Гарэцкага – невычарпальная крыніца літаратурна-мастацкіх, лінгвістычных, гісторыка-краязнаўчых даследаванняў. Чысціня і свежасць гэтай крыніцы яшчэ доўга будуць вабіць тых, хто прагне пазнання такога самабытнага і рэдкага чалавечага таленту, карані якога глыбока ўрасталі ў родную зямлю, мацуючыся яе сокамі.

Услед за даследчыкамі мовы прозы М. Гарэцкага хочацца яшчэ раз звярнуць увагу на непаўторную адметнасць яе, трапнасць, семантычнасць.

Варта адзначыць і аўтарскую смеласць, з якой пісьменнік уплятае ў тканіну сваіх мастацкіх і публіцыстычных твораў лексіку самых розных семантычных груп і стыляў.

Мова твораў М. Гарэцкага адлюстроўвае яго як асобу талентавітую, багата адораную, духоўную і рознабакова адукаваную. Ён “абглядаў, як дарагі камень, кожнае слоўца, зважаў і абсмакоўваў” [1, с. 175], перш чым увесці яго ў твор.

Сапраўды, гэта была вялікая смеласць і чалавека, і пісьменніка ў тыя часы, калі панаваў ваяўнічы атэізм, звяртацца да біблейскіх сюжэтаў і праводзіць паралелі са сваім часам, насычаць сваю публіцыстыку канфесіянальнай, сакраментальнай лексікай.

У канве гэтай лексікі, якую даволі шырока ўжывае пісьменнік у публіцыстыцы, найбольш частотным з’яўляецца слова “Бог”. У розных словазлучэннях, з рознымі семантычнымі адценнямі гэтая лексема стварае пэўную стылістычна-эмацыянальную афарбоўку вобразаў. Гарэцкі па-майстэрску паказваў істотныя сітуацыі на аказіянальных магчымасці ў функцыянаванні слова “Бог” у тканіне розных кантэкстаў. Высокай частотнасцю вызначаюцца словазлучэнні “дзякуй богу”, “дзякаваць богу”, “хваліць бога” (паводле пратакола пасяджэння Галоўліта 1926 г., слова “Бог” патрабавалася пісаць з малой літары).

Пры стварэнні моўных вобразаў у сваіх творах пісьменнік актыўна ўжывае гэтыя спалучэнні, тым самым падкрэслівае пэўны ўзровень хрысціянскай культуры і хрысціянскі этыкет беларусаў – ва ўсім бачыць уладу і сілу Стваральніка і за ўсё быць удзячным яму.

У публіцыстычнай працы “Развагі і думкі” вельмі арганічна і натуральна ўваходзіць гэтае спалучэнне і ў маўленне самога аўтара, узгадаванага на той жа нацыянальнай культуры, падмуркам якой і з’яўляюцца хрысціянскія каштоўнасці. “Ёсць, дзякуй богу, вельмі важная навучная праца шаноўнага прафесара Карскага аб нашай мове. Ёсць, хваліць бога, ужо кавалак літаратурных проз нямалай вартасці” [1, с. 194].

Дзякаваць богу, што сярод свядомых беларусаў я дагэтуль такіх рэчаў ніколі не заўважаў” [1, с. 243]. Шэраг прыкладаў можна было б доўжыць.

На другім месцы па частотнасці стаяць словазлучэнні, у якіх Бог выступае як вярхоўная істота, да якой апелююць як героі мастацкіх твораў, так і сам аўтар. Такія звароткі, як “божа мой”, “божа мілы”, “дай, божа”, “дай, божухна”, “міласцівы бог”, “крыў божа, барані”, указваюць на богабязнасць беларусаў, на высокую пашану Бога і любоў да Яго, спадзяванне на Яго літасць, абарону і перасцярогу.

У нататках “Наш тэатр” праз стыльовую і лексічную разнастайнасць, эмацыянальныя сродкі арганізацыі і выкладання сваіх думак і разважанняў яскрава праяўляецца асаблівая ўсхваляванасць і ўзнёсласць аўтара, яго шчырая адданасць беларускай справе і зацікаўленасць у яе развіцці. “...гукніце яго са сцэны да новага жыцця, – і божа мілы! – гэты гаротнік беларус, пераканаўшыся, ужо знойдзе здольнасць парваць ланцугі рабства, патрапіць крыкнуць: “Жыве Беларусь...” [1, с. 172]. “Вялік расці, здароў будзь (тэатр), дай табе божухна доўгі век! [1, с. 174].

“А як толькі мы захацелі быць беларусамі, думачымі і гаворачымі па-беларуску, дык – стоп-машына! Тут пайшлі і “ісконі русскія начала” і гістарычныя правы на нашу старонку “незгінелых” і божа мой!” [1, с. 188].

Для таго каб як мага яскравей падкрэсліць значэнне і ролю нацыянальнага тэатра ў справе нацыянальнага адраджэння, Гарэцкі ўжывае слова “храм” як сімвал чысціні і

высакароднасці, духоўнасці і святасці. Семантычнае поле слова “храм” з распаўсюджваннем хрысціянства на нашых землях на працягу стагоддзяў засталася стабільным, не перацярпела ніякіх змен, нягледзячы на розныя гістарычныя і сацыяльна-палітычныя акалічнасці, захавала сваю семантыку ў межах канфесіянальнай лексікі.

“Тэатр павінен стаць Храмам нашага Адраджэння. У тэатры можна прыносіць жэртвы Духу Чыстаты і Праўды” [1, с. 120]. Увядзенне лексемы “храм” у гэтае словазлучэнне не толькі ўказвае на яе сакраментальнасць, але і пашырае яе семантычнае поле. “Храм нашага Адраджэння! – гэта не столькі нацыянальны тэатр, столькі рух, справа, святая і боская для кожнага беларуса. А мова – гэта “драгацэнны дар божы” [1, с. 175], найкаштоўнейшая нацыянальная святыня. Яна, як і жыццё, дадзена чалавеку Богам, і ніхто, акрамя Бога, не можа забраць ці забараніць яе. Вось сэнс канфесіяналізма “дар божы” ў гэтым кантэксте.

Звяртаючыся да пісьменнікаў і паэтаў, Гарэцкі ўводзіць яшчэ адзін канфесіяналізм “жрацы”, чым трапна і дакладна вызначае місію творчай інтэлігенцыі ў справе адраджэння і персанальна сябе: “Ахвярую сваім “я” дзеля святога нам Адраджэння”.

Паралелі і біблейскія сюжэты праводзіць пісьменнік у “Развагах і думках” з мэтай яшчэ раз падкрэсліць святасць, ахвярнасць і недатыкальнасць нацыянальнай справы і людзей, што робяць яе.

“... і рада гэта дзве тысячы гадоў назад сказала лепшым членам сінедрыёна: “Пакіньце іх... Калі ж іх дзела дрэннае і богу непрыемнае – яно само без вас згіне, а калі не – дык ніякімі сіламі зямнымі не здзяржаць вам яго і не патушыць”... Дык пакіньце ж перашкаджаць нам, пакіньце мучыць нас, дайце нам нашу мясцінку пад небам”. Праводзячы гэтыя паралелі, пісьменнік раскрывае трагізм гістарычнага лёсу беларусаў, ганенні і пераследаванні нацыянальнай ідэі і яе прахільнікаў як першаапостальнай царквы.

Свабоднае валоданне канфесіяналізмамі, спасылкі на біблейскія сюжэты, цытаванні Евангелля дае ўсе падставы меркаваць, што М. І. Гарэцкі добра ведаў Біблію і яго ўласная сістэма каштоўнасцяў грунтавалася на агульначалавечых хрысціянскіх каштоўнасцях, сярод якіх найвялікшай быў чалавек. Бо нездарма ж эпіграфам да натак “Наш тэатр” ён узяў вытрымку з Нагорнай казані Ісуса Хрыста: “Блажэнні алчущыя і жаждушчыя праўды, яко ці насыцяцца” [1, с. 171].

А заключныя словы натак, звернутыя да пісьменнікаў, як бы раскрываюць глыбінны сэнс эпіграфа: “Шукайце брату свайму дарогу да праўды. І памятайце: не будзеце вы шукаць яе або станеце дрэнна шукаць, абы-як, бог вас пакарае”.

А народ ўсё ж ткі знойдзе сваю праўду, бо Сам Хрыстос сказаў, што алчущыя праўды насыцяцца” [1, с. 179].

Безумоўна, варта адзначыць высокую ступень калькавання з рускай мовы сакраментальнай лексікі. На жаль, гэта застаецца праблемай і ў наш час: не выпрацаваны адзіны міжканфесіянальны падыход да перакладу на беларускую мову, не распрацавана адзіная тэрміналагічная база ў гэтай сферы. Хаця ўжо існуюць сучасныя пераклады “Бібліі” ў праваслаўнай, каталіцкай і пратэстанцкай канфесіях. І ў гэтых перакладах назіраюцца значныя несупадзенні ў намінацыях біблейскай тапанімікі, персаналій і г. д.

Літаратура

1. Гарэцкі, М. І. Творы / М. І. Гарэцкі. – Мінск, 1990.

O.P. Ziankovich

Gorki. Belarusian state agricultural academy
e-mail: belrusgorki@mail.ru

**Native language in the sphere SACRUM
(on the example of publicistic works of M. Goretsky)**

Key words: publicistic works of M Goretsky, language and stylistic diversity, native language, confessionalisms, frequency, problems of translation.

The article considers language differences of publicistic works of M Goretsky; author's audacity in introducing confessionalisms and their wide use in his works is stressed; the problem of translation into the native language in the sphere SACRUM is touched upon.

УДК 342.725:159.923.2+81

Н.С. Ильюшенко

ГНУ «Института философии Национальной академии наук Беларуси»
e-mail: n.iliushenko@gmail.com

**Роль метафорических структур языка
в конструировании национальной идентичности**

Ключевые слова: концептуализация, метафора, национальная идентичность, национальный язык, языковая картина мира.

В статье исследуется роль метафорических структур белорусского языка в формировании национального самосознания. В качестве основы анализа предлагается использовать метафоры современной белорусской социальной рекламы, ориентированной на подбор и закрепление в коллективном сознании народа определённых образов и представлений о самом себе.

Признание конституирующей роли языка в процессе формирования национального самосознания сегодня является общим местом целого ряда социально-гуманитарных дисциплин: философии, политологии, истории, культурологии, лингвистики и др. Основой такой позиции можно считать тезис о единстве нации и национального языка, который получил своё закрепление в работах таких известных учёных как В. Гумбольдт, И. Фихте и др. Так, В. Гумбольдту принадлежит широко известное определение языка как «духа народа» [3]. Не менее часто можно встретить апелляции к высказанному И.Г. Фихте мнению, что «определяющей особенностью нации служит язык» [4, с. 533]. Сегодня многие исследователи в различных модификациях воспроизводят данные установки, обнаруживая все новые аргументы для подтверждения детерминирующего влияния языковых концептуализаций исторического опыта социальных общностей (наций) на их представления о самих себе. Мотивом таких поисков нередко служит желание подвести основание под умозаключения об уникальности и несводимости друг к другу отдельных народов и этносов.

Однако в отношении процессов формирования белорусской национальной идентичности многими учеными высказывается сомнение в силе подобных выводов. В частности, Л.Г. Титаренко указывает, что «процесс формирования национальной идентичности белорусов происходил иначе, нежели в странах, следовавших классической модели формирования идентичности в эпоху формирования национальных государств: если там общая территория и язык были важными признаками государства, а оно само навязывало так называемую национальную идентичность, то у белорусов её раньше в подобной форме просто не существовало. «Нормальную» национальную (государст-